

Die vier Söhne in Derasch und im Peschat

Jom Ijun vom Beth Midrasch Orchot Chajim – Schiur von
Rabbiner Arie Folger

Aus der Haggada schel Pessach

בְּנֵי אֲרָבָעָה בָּנִים דְּבִרָה תּוֹרָה: אֶחָד חָכָם, וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ לְשֹׂאֹל.

חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר? "מָה הַעֲדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשֻׁפְּטִים אֲשֶׁר צָנָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם?" (דברים ו:כ)
וְאִף אֵתָה אָמַר לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח: "אֵין מִפְּטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֶפִיקוּמָן." (משנה פסחים יח)

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר? "מָה הַעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם?" (שמות יב:כו) לָכֶם - וְלֹא לוֹ. וְלִפִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן
הַפֶּלֶל כִּפָּר בְּעֶקֶר. וְאִף אֵתָה הִקְהָה אֶת שְׁנָיו וְאָמַר לוֹ: "בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם" (שם יג:ח),
לִי - וְלֹא לוֹ. אֵילוֹ הִזָּה שָׁם, לֹא הִזָּה נִגְאָל.

תָּם מָה הוּא אוֹמֵר? "מָה זֹאת?" (שם יג:יד)? וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: "בְּחֻזֶּק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם, מִבֵּית עֲבָדִים."
(שם יג:יד)

וְשְׂאִינוּ יוֹדֵעַ לְשֹׂאֹל - אֵת פֶּתַח לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִנְדַּתְּ לְבַנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם." (שם יג:ח)

Die Frage des Chachams und die Antwort dazu in der Tora

Dewarim 6:20-24

כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ בִּנְדָךְ מָחָר, לֵאמֹר: מָה הַעֲדוּת, וְהַחֲקִים וְהַמְשֻׁפְּטִים, אֲשֶׁר צָנָה ה' אֱלֹהֵינוּ, אֶתְכֶם. וְאָמַרְתָּ לְבְנֶךָ,
עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם; וַיִּצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם, בְּיַד חֲזָקָה. וַיִּתֵּן ה' אוֹתוֹת וּמִפְתִּים גְּדוֹלִים וְרַעִים בְּמִצְרַיִם,
בְּפָרְעָה וּבְכָל בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ. וְאוֹתָנוּ, הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הִבִּיא אֶתְנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם.
וַיִּצְנָנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֲקִים הָאֵלֶּה, לִירְאָה, אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ, לְטוֹב לָנוּ כָּל-הַיָּמִים, לְחִיתָנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה.

Wenn dich nun dein Sohn in Zukunft fragen und sagen wird: „Was sind das für Zeugnisse,
Satzungen und Rechte, die euch der Ewiger, unser G“tt-Allmächtiger, geboten hat?“

So sollst du deinem Sohne sagen: „Wir waren Knechte des Pharao in Ägypten, und der Ewiger
führte uns mit mächtiger Hand aus Ägypten, und der Ewiger tat vor unsern Augen große und
schlimme Zeichen und Wunder in Ägypten an dem Pharao und an seinem ganzen Hause und führte
uns von dannen aus, daß er uns hierher brächte und uns das Land gäbe, das er unsern Vätern
geschworen hat. Darum hat uns der Ewiger geboten, alle diese Satzungen zu halten, daß wir den
Ewigen, unsern G“tt-Allmächtigen, fürchten und es uns wohl gehe alle Tage und wir am Leben
erhalten werden, wie es heute der Fall ist.“

Die Frage des Rascha

Schemot 12:26-28

וְהָיָה, כִּי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם: מַה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת, לָכֶם. וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח הוּא לֵה', אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם, וְאֶת בְּתֵינּוּ הִצִּיל; וַיִּקַּד הָעָם, וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

Und wenn eure Kinder zu euch sagen werden: „Was habt ihr da für einen Dienst?“ So sollt ihr sagen: „Es ist das Pessach-Opfer des Ewigen, der an den Häusern der Kinder Israel vorüberschritt in Ägypten, als er die Ägypter erschlug und unsere Häuser errettete. Da neigte sich das Volk und bückte sich am Boden.“

Die Frage des Tams, sowie die Antwort zum Rascha und zum Sche-ejno jodea lischol

Schemot 13:11-15

וְהָיָה כִּי יִבְאֵד ה', אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי, כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ, וְלֹאֲבֹתֶיךָ; וַיִּנְתְּנָה, לְךָ. וְהֵעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רְחִם לֵה'; וְכָל פֶּטֶר שִׁגְרֵי בְהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לֵה'. וְכָל פֶּטֶר חֵמֶר תִּפְדֶּה בָּשָׂה, וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוּ; וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָדָה, וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶדְךָ, מָחָר לֵאמֹר מַה זֹּאת: וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם, מִבְּיַת עַבְדִּים. וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פְרַעֲהוֹ לְשַׁלְחָנוּ, וַיַּהַרְגֵהוּ כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִבְּכֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה; עַל כֵּן אֲנִי זֹבַח לֵה', כָּל פֶּטֶר רְחִם הַזְּכָרִים, וְכָל בְּכוֹר בְּנֵי, אֶפְדָּה.

Wenn dich nun der Ewiger in das Land der Kanaaniter gebracht, wie er dir und deinen Vätern geschworen, und es dir gegeben hat, so sollst du dem Ewigen alle Erstgeburt aussondern, auch jeden ersten Wurf vom Vieh, den du bekommst; alles, was männlich ist, soll dem Ewigen gehören. Aber jede Erstgeburt vom Esel sollst du mit einem Schaf lösen; wenn du es aber nicht lösest, so brich ihm das Genick. Desgleichen alle Erstgeburt von Menschen unter deinen Kindern sollst du lösen.

Und wenn dich künftig dein Sohn fragen wird: „Was ist das?“ So sollst du ihm sagen: „**Der Ewiger hat uns mit mächtiger Hand aus Ägypten, aus dem Diensthause, geführt.** Denn es begab sich, als der Pharao sich hart widersetzte, uns freizulassen, da erschlug der Ewiger alle Erstgeburt in Ägypten, von der Menschen Erstgeburt bis an die Erstgeburt des Viehes: darum opfere ich dem Ewigen alle männliche Erstgeburt; alle Erstgeburt aber meiner Söhne löse ich.“

Mechilta deRabbi Jischma'el 13:14

מה העדות החקים והמשפטים – נמצאת אומר ארבעה בנים הם, אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול.

חכם מה הוא אומר, מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אותנו, אף אתה פתח לו בהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

רשע מה הוא אומר, מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר, אף אתה הקהה את שני ואמור לו: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים (שמות יב). לי ולא לך אילו היית שם, לא היית נגאל.

תם מה הוא אומר, מה זאת – ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים.

ושאינו יודע לשאול, את פתח לו – שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא וכו'.

(דבר אחר) מה העדות, ר' אליעזר אומר מנין אתה אומר שאם היתה חבורה של חכמים או של תלמידים שצריכים לעסוק בהלכות פסח עד חצות, לכך נאמר מה העדות וגו'.

What are the testimonies and the statutes, etc.: There are four sons: a wise son, a wicked son, a simple son, and one who does not know how to ask.

What does **the wise son** say? "What are the testimonies and the statutes and the judgments that the L-rd our G-d commanded us?" — you, likewise, "open" to him in the halachoth of Pesach — "ein maftirin achar hapesach afikoman."

What does **the wicked son** say? (Exodus 12:26) "What is this (Pesach) service to you?" "to you" and not to him. Because he disassociated himself from the congregation and denied the foundation (of the faith), you, likewise, blunt his teeth and tell him (Ibid. 13;8) "Because of this (the mitzvoth) the L-rd wrought for me when I went out of Egypt." For me and not for you. Had you been there, you would not have been redeemed.

What does **the simple son** say? (Ibid. 14) "What is this?" And you shall tell him (Ibid.) "With might of hand did the L-rd take us out of Egypt from the house of bondage."

And **he who does not know how to ask**, you open for him, as it is written (Ibid. 8) "And you shall tell your son on that day, etc."

Variantly: "What are the testimonies and the statutes, etc.": R. Eliezer says: Whence is it derived that if there were a company of sages or of disciples they must occupy themselves with the halachoth of Pesach until midnight? From "What are the testimonies, etc."

Talmud Jeruschlami Pessachim 10:4

הלכה: תני רבי חייה. כנגד ארבעה בנים דיברה תורה. בן חכם. בן רשע. בן טיפש. בן שאינו יודע לשאל. בן חכם מהו אומר? "מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אותנו". אף אתה אמור לו. "בחזק יד הוציאנו יי ממצרים מבית עבדים". בן רשע מהו אומר. "מה העבודה הזאת לכם". מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו בכל-שעה ושעה) [שנה ושנה]? מכיון שהוציא את עצמו מן הכלל אף אתה אמור לו. בעבור זה עשה יי לי: לי עשה. לאותו האיש לא עשה. אילו היה אותו האיש במצרים לא היה ראוי להיגאל משם לעולם. טיפש מהו אומר. מה זאת. אף את למדו הילכות הפסח. שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. מהו אפיקומן. שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת. בן שאינו יודע לשאל את פתח לו תחילה.

HALAKHAH: Rebbi Ḥiyya stated “The Torah spoke about Four Children, a wise child, a wicked child, a **stupid child**, and a child who does not know how to ask.

What does **the wise child** say? *What are the testimonials, the ordinances, and the laws, that the Eternal, our God, commanded us* (Deut. 6:20). Also you shall tell him, *with a strong hand did the Eternal lead us out of Egypt, the house of slaves* (Ex. 13:14).

What does **the wicked son** say? *What does this service mean to you* (Ex. 12:26) – What is this exertion which you impose on us every (moment) [year]? Since he excluded himself from the community, also you shall tell him, *because of this did the Eternal do for me when I left Egypt* (Ex. 13:8). For me, He did it, for **that man** He did not do it. If **that man** had been in Egypt, he would not have been worthy ever to be redeemed.

What does **the stupid child** say? *What is this* (Ex. 13:14)? Tell him the rules of Passover, that one may not do an Afikoman after [eating from] the Pessach sacrifice. What means Afikoman? That one not leave one group and join another group.

With the child who does not know how to ask, (Ex. 13:8) *you must tell your child on that day as follows: ...*

Addendum: 4 Söhne in Jeschaja – Bawa Mezia 33b

דרש ר' יהודה בר' אלעאי מאי דכתיב (ישעיהו סו, ה) שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים [אמרו] אחיכם אלו בעלי מקרא שנאיכם אלו בעלי משנה מנדיכם אלו עמי הארץ. שמא תאמר פסק סברם ובטל סיכומים ת"ל ונראה בשמחתכם שמא תאמר ישראל יבושו תלמוד לומר והם יבושו עובדי כוכבים יבושו וישראל ישמחו:

R. Jehuda b. R. Ileaĵ trug vor: Es heißt: „höret das Wort des Herrn, ihr, die ihr vor seinem Worte erzittert, das sind die Gelehrten; eure Brüder, das sind die Schriftkundigen; eure Feinde, das sind die Mischnakundigen; die euch verstoßen, das sind die Leute aus dem gemeinen Volke.“ Man könnte glauben, ihre Hoffnung sei geschwunden, ihre Zuversicht sei dahin, so heißt es: „wir werden eure Freude ansehen“. Man könnte glauben, die Jisraéliten werden beschämt sein, so heißt es: „sie werden zu Schanden sein; die weltlichen Völker werden zu Schanden sein, die Jisraéliten aber sich freuen“.